

30.

Colecția MARIA MIRELA PODUȚ

Ziu cu găina-nstruțată
Nănașa de mult o-așteaptă,
Tăt înt'ină și sust'ină
Și-i cu gându' la găină.
Găina-i cu coadă scurtă
Nănașa la ié să uită,
Da' găina-i împ't'istrită
Și cu bani trebe plătită.

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

Secvențe de ritual nupțial din Șurdești (Fisculaș)¹

Chemarea la nuntă

31.

Găina care-i de nuntă
Trebe mai bine ținută,
Tăt cu grâu din cel ales,
Nu cu pleavă de ovăz.

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

Umblam câte 2 t'emătoare. Când intrai în casă, trebuia să te așezi de partea dreaptă cu colacii în mână. Ceie ce grăiește trebuie să steie în dreapta, așa să cade. Vinerea să umbla că era nunta duminica mai demult. În loc de "Bună zua!", zicem "Aflăm pă Dumnezo cu dumneveste!" Gazda zicea: "Dumnezo v-duce-n pace!" Unii ziceau: "S-aveți noroc!"

Am umblat de t'emătoare și-n Șișești și-n Dănești. De 24 de ori am fost t'emătoare cât am fost fată. N-am avut 13 ani când am început să umblu. Erau 8-10 t'emătoare, depinde care cum, care cât'é pret'iné avea. T'emătoarele trebuie să umble cu capu gol, cu colaci în mână. Eram ori împlet'ite cu concii ori cu coad'e. Aveam niște bumbușcuță pă lângă concii, puném așa on șir. Mai împletém 2 cozi și le legam una pe-o parte și una pe altă parte și puneam 2 fluturi d'e cipcă făcută în patru lați, innodată în patru, roză sau albastră.

Mérém în tăt'e cāsăle. După ce intrai în casă și salutai, ziceai:

32.

Că tâte le-am aruncat
De găină m-am apucat,
Să sie gătată bine,
Să nu mă fac de rușâne.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

Mulțămită la Dumnezo și la dumneveste
Că v-aflăm în pace și cu sănătate
Și de-acuma înaint'e vă lăsăm
Tot în pace și cu sănătate.
Noi om grăi on cuvânt, două, tri
De-om ști, cinste ne-a hi.
Dacă nu, 'mneveste iertători îți hi.

¹ Performer Maria Făt, Șurdești, 74 ani, 2013

Aista este cuvânt întâia oară
De la Dumnezo și de la Maica Sfântă Fecioară,
De la 12 Sfinți Apostoli, de la socrii mici (nume...)
Ei, având o fiică iubită,
De la Dumnezo rânduie,
Sara culcându-să, dimineața sculându-să,
Cu apă curată pă obraz spălându-să,
La Dumn'ezo rugându-să.
După ruga ce s-o rugat,
Dumn'ezo i-o dat:
Zi d'e veselie, ceas d'e căsătorie,
Ca-n ceasul cel bun să hie.
Știm că nu putem face
Nicio bucurie, nicio veselie
Fără dumneveste, omin'i d'e omin'ie.
Vă poftim și pă dumneveste
Duminică dimineața
La on scaun d'e hod'ină
Ș-on pahar d'e băutură
Cu dumneavoste împreună.
Și dacă s-ar căd'e, niște mese așt'ernut'e,
Niște pahare umplut'e de care or hi,
Cât'e Dumnezo a rânduie.
Să nu gândiți că suntem două flori de pe rât
Să vă t'emăm cu urât.
Că suntem 2 slujitoare împărăt'eșt'i,
După cum și dumneveste vid'eți.
Purtăm zad'ie d'e mătasă
Cum poartă și-nălțata-mpărăteasă;
Purtăm struț d'e busuioc
Cum poartă și-nălțatul împărat în clop.
Să le deie Dumnezo cinste și noroc.
Poat'e cuvinte ar hi mai multe,
Dar noi nu le știm răspund'e
Că la școală n-am umblat,
Părinții nu ne-o-nvățat,
Faceți bine și iertați
Și viniți la nuntă.

Asta trebuie să zici la tătă casa, unde ai prins omin'i în casă. Dacă erau afară, am dat mâna și zăceam: O poruncit socrii cei mari să viniți la nuntă! Afară nu să grăie.

De la fată umblau fete și de la mnire feciori. El avea t'emători și fata t'emătoare. Ei mai erau însoțiți uneori de staroste.

33.

Cu prăjitu' o fo' mai greu,
C-am prăjit cum am putut
Că unsoare n-am avut.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

34.

Nănașă, nu asculta
Ce zăce socăcița,
Găina care-i în mână
O gășat-o la fântână
Perită de-o săptămână.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

35.

Socăciță, haida-ncoace,
Ce-ai făcut nimnic nu-mi
place!
Că găina nu ți seartă,
Nici îi friptă, nici îi seartă,
Numa un mniez văd că-i
undată,
Da' oi prinde-o io de gușă
S-o arunc pă după ușă.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

36.

Nici îi coaptă, nici îi
friptă,
Num-un pt'ic îi opărită.
Și de nu-ți puté mânca,
A mai frige-o nănașa.
Că lemnele-s pă vâlcele,
N-o ajuns mâțu' la ele.
Că fieraru-i cam zgârcit,
Mâțu' nu mi-o potcozât.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

37.

Mâțu' trebe potcozit
Da' eu lemne n-am avut.
La lemnuri eu am lucrat
Și nimnică nu mi-o dat.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

38.

Socăciță dezgătată,
Găina deloc nu-i seartă;
De la casă până la șură
Tăt ai străgat din gură,
Să scoată nănașa-o sută,
Că-i zini cu carne multă;
Nu să vede că-i de zină,
Că nu-i carne pă găina,
O mâncat-o socăcița
Laolaltă cu drușca.

Era un staroste a mnirelui care umbla cu t'emătorii și un staroste din partea mniresei care le însoțea pe t'emătoare. Și el umbla pân sat da numa cu botă, cu zad'ie roșie, cu oarice cipci și-o batistă. El umbla numa la nănași și la niamurile apropt'iet'e. Zăceau oa-menii: "Ne gătam că trebuie să vie starostile că mnirile îi a mă-tușii...". T'emătorii umblau cu bot'e, așa niște baltage și le țaneau în mână cu zadie și c-on struț de busuioc și flori.

Pă cele care cunoșt'eau satu' vecin, le mână și acolo dacă o avut niamuri. Când méréi pă sate, să căd'ea să margă 2 fet'e și 2 feciori. Atuncia grăia numa t'emătorii or numa fét'ile, unu din-tre câți méréu. Pă sat'e era hâd să margă fét'ile fără feciori. Într-o vreme s-o fo începută a méré la nănași prima dată.

Sara vinéi d'i pân sat și d'ezgătai colacii că să lega la colac zad'ie și să punea on struț d'e flori și le legai pân colac. Colacii îi făceau socăcițele și îi făceau în cupt'iori. Trebuie să ai grijă să nu să rumpă. Dintr-o vreme ni i-o fo dând vineri sara la noi. Mai la început, îi răspund'é la nuntă când era răspunsul. Fiecare t'emă-toare primea colac. După ce dezgătai colacii, îți dădea un pahar de horincă, te servea cu oricé.

Cusutul steagului

Sâmbătă sara, t'emătorii méréu la mnire acasă să coasă steagu'. Făceau steag înalt cu clocot'ici, zurgălăi de la cai, unul lângă altu, cusuți pă cureaua ceie și zad'ie, pun'é busuioc, verd'eață și iederă, îl făceau rotund, așa mândru. Făceau niște struțuri d'e iederă și verd'eață. Apoi le lega ciomăgaș cătă bota ceie. Trebuie să hie legat'e tare bine că tare mult îl băt'é, să nu pt'ice. Era un t'emător care șt'ia bate steagul, trebuia să-l bată după muzică și când méré după mnireasă și când méré după nă-nași. În timpul jocului mniresi, îl bătea după muzică că nu toți o știut bat'e steagul. Clocot'icii ceia tare jâb sunau și numa on mnez de-o mârș contra cet'erii, nu mai era bin'e.

Îmbrăcăminte mirilor

Mnireasa era îmbrăcată cu haine care cum o avut. Pân Șișești aveau și albastre. Aici la noi o avut cam albe. Și io am avut costum de mătasă albă. Mnirile cam țărănești avé, cu cămașă d'e pânură, cu laibăr păstă cămașă și pantaloni.

Cununia

Duminica să cununau. Să întâmpla și să se cunune la primărie sâmbăta. Mnirit'eii să întâlneau la biserică. Zice că mai d'emult, méré mnireasa cu capu' gol până la biserică și balțu' trebuia să i-l pună popa pe cap iar nănașile i-l tomné. Dacă nu era cinstită fata, îi punea balțu pă umăr că nu merita să i-l pună pă cap. Sâmbătă să făcea spovada mnirit'eilor și știa popa care erau cinstiți și care nu. Apoi o luat a méré mniresâle gata de-acasă că nu s-o bd'izuit. Mai zâcé că să cam t'emea mnireasa să nu-l calce pă mnire pă pt'icior. Domne feri, d'e l-ai at'ins oricum pă mnire cu pantofu' d'in greșală, le sâré țandăra. Zâcé că vrea să-l puie sub pt'icior. Babele povesteau că nu-i slobod.

După cununie méré fiecare acasă. Spre sară, mnirile viné cu ominii lui după mnireasă. T'emătoarile jucau vo 2-3 jocuri până vinéu după mnireasă.

Când sosău după mnireasă, să învârt'eu înaintea căsî mnirile, starostele și t'emătorii. T'emătòrile trebuie să țâpe grâu d'int-on bliduț. Aveau un bliduț cu grâu și unu cu apă și strop't'eu cu un ciumogaș de busuioc. Zâceau cet'erașii, feciorii să învârt'EAU pă lângă noi și strâgau:

Țâpaț grâu, nu țâpaț pleavă
Că ni-i mnirile de treabă;
Țâpaț grâu, nu țâpaț orz
Că ni-i mnirile frumos.

Apoi noi nu ne lăsam, strâgam:

Dacă-i mnirile d'e treabă,
Nici mnireasa nu-i d'in pleavă;
Dacă-i mnirile frumos,
Nici mnireasa nu-i d'in goz.

T'emătorii vroiau să ne ieie taljăru în care o fo grâu. D'e ni l-o putut lua, îl aruncau păstă casă. Da nu ne lăsam. Dacă reușeau să ieie taljăru d'e la t'emătoare, însemna că ei o învins. Da nu lăsam să ni-l ieie. Țâpam on pt'ic și fujă una cu el în casă.

Când veneau după mnireasă, trebuia să te joace t'emătorii. Te juca fecioru la care trebuie să-i dai struț. Erau niște struțuri cumpărate. Era primu' joc când o vinit după mnireasă.

Ș-o mai rămas niște
cioante,
Învârtite-n popț'iroașe,
Numa capu l-o lăsat
Cu clonțu rădicat
Și i-o pus țâglare-n gură,
Haida și horește-n șură!

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

39.

Faceți-mi și mie larg
Să mă scobor di pă prag,
Să mă scobor mintenaș,
Cu găina la nănaș.

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

40.

Faceți-mi cărarea lată,
Că-s cu sumna sufulcată
Și cu găina-nstruțată,
Nu o dau fără de plată.

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

41. Apoi să băgau în casă oamini care o vinit după mnireasă.

Nănașucă, ce gândești
Pă nănașu de-l cotești,
Că eu bine am văzut
Că ce semne i-ai făcut.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

Închinatu' la mireasă

Când veneau după mnireasă, mnirile venea cu ceterașii lui.
În sat s-o mârș pă jos după mnireasă. Da când ai mârș pă sate, nu
s-o mârș după mnireasă pă jos. Méréem cu car sau sanie dacă o
fost iarnă. Când am fost o dată în Cetățele, când am vin'it înapoi,
am fo în sanie și am horit:

- 42.

I-ai făcut semn cu ochiu'
Să nu-mi plătea puiuțu';
I-ai făcut sămn cu gura
Să nu-mi plătea găina.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

Suiț babe pă gunoi
Șî vă uitaț după noi
C-om vini si după voi
Când or hi Pașt'ile joi
Șî Crăciunu' mai apoi.

Meréț buhe și vă laț
Că ne-or sări caii-n gard,
Caii ni s-or prăpăd'i,
Nu-ți avé cu ce plăt'i.

- 43.

Uită-te, nănașă, bine
Ce găina grasă zine,
Gătată pântru tine.
Pă stinare-i cu untură
Și are țâglare-n gură
Ieri o sărit pă nuiete
Și astăzi îi cu mărgelă;
Ieri o fo pă după șură
Șî amu-i cu banu în gură.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

Ș-apoi o prins a da cu bulgări de umăt după noi. Asta
horém când veneam cu mnireasa, să le ciufulim pă cele ce rămân,
de-acolo din sat. Așă on fel de ocară era. Ele stăteau pă marjine,
să uitau da să mâniéu.

Când am fost o dată în Șișești de drușcă la mnire, o legat
drumu' și, Doamne feri, ce bătaie o fo' din legatu' drumului. Să
lega drumu la mnireasă și nu lăsa să treacă cu săniile până la
mnireasă dacă nu le plăt'é nașii la t'emători drumu'. Îl legau cu
un lăntuc și-l înnodea. N-o fo slobod să-l rumpți că atunci să în-
cepea scârba. Atunci s-o bătut că nu le-o dat cât o cerut.

Să înt'ina după ce venea mnirile după mnireasă și să
băgau oamini în casă. Câtă vreme să puna mâncarea, t'emă-
toarea, cu o oiagă de horincă în mână, înt'ina la mnireasă:

Cinstită adunare mare
V-aș ruga de-un cuvânt de ascultare,
V-aș ruga a mă asculta
Până la mnireasă-oi înt'ina.
Să trăiești, pret'ină dragă,
Io frumos și-oi înt'ina,

Dumneata d'e mi-i asculta.
Să trăiești, pret'ină dragă,
Îți închin cu această oiagă.
Horincuța-i neîndulcită,
Pare-mi că ești necăjită;
Oiaga-i mândru-nstruțată,
Pare-mi că ești supărată.
Nu hi mnireasă supărată
Că Dumnezeu așa o lăsat
Pă pământ să crească flori,
Noi să mergem de nurori.
Foaie verd'e n'intă creață,
Duminică d'imineață
Mândru soare-o răsărit,
Da nu mândru s-o ivit.
Mnireasa s-o pregătit
În coroană d'e arjânt.
La biserică o porn'it,
În biserică o intrat
Și la cunun'ie-o stat.
În biserică era
Cununiță de mătasă
Două mândre și frumosă,
A tria pă cap la mnireasă.
Hăi mnireasă, mniresucă,
Cununița ta cea albă
Să nu-ți hie-așa d'e dragă
Că-i împlet'ită mărunțal
Și purtată puțânel:
Două zâle, două nopti,
Și altu nu o mai porți;
Două zâle și o noapt'e
Și altu' până la moart'e.
Plânji mnireasă și sust'ină,
Doru maicii la inimă;
Plânji mnireasă, lacrimi varsă
Că te-nstrăinezi de-acasă.
Cât'e rele te-or mânca,
Nu li-i spun'e la mă-ta,
Li-i spun'e la socră-ta.
Da să baj bine d'e samă
Că ți soacră, nu ți mamă.
Cu soacră-ta mai puțân'e,
Dacă vrei să o duci bin'e.
Ié-ți mnireasă tămâiță

44.

Găina ți-i cât o cioară
Și ți trebe bani de-o
moară;
Găina ți-i cât o sarcă
Și ți trebe bani de-o vacă.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
Oncești, 2003*

45.

Nașilor din neam ales,
Nu vă-ntrebaț că cine-s.
Io îs fată tinerea
Ș-am zinit cu găina.

*De la Ileana Drăguș, 64 ani,
2003*

46.

Frunză verde ruptă-n tri,
Nu-i mândru a te sfădi
La o masă cu mnirii;
Nu-i mândru a te certa
La o nuntă c-aiasta.

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

47.

Socăciță lăudată,
Găina ta nu ți-i seartă,
Nici îi seartă, nici undată,
O poți da fără de plată;
Nici îi seartă, nici călită,
O poți da și neplătită.

*De la Maria Rednic, 59 ani,
Oncești, 2003*

Colinde din Maramureș

Noi umblăm și colindăm

48.

Noi umblăm și colindăm
Hai, linu-i rujmălin,
Pă ulița satului,
Ref.
La casa bogatului.
Bună sara, om bogat,
Ref.
Gata-i cina de cinat?
Gata-i, gata, nu-i de voi,
Ref.
Că-i de bocotani ca noi.
Și de-acolo ne-am luat,
Ref.
Pă ulița satului,
La casa săracului.
Bună sara, om sărac,
Gata-i cina de cinat?
Gata-i, gata, da-i puțân,
Hai, cu toți s-o isprăvim,
Ref.

Ș-o sădeșt'e-n grăd'iniță,
O udă și o lasă-n pace
Și vezi ce floare ți-a face.
D'e ți-a face floare albă,
I-i hi la soacră-ta dragă;
Floare albă n-a mai hi,
Soacră-ta nu te-a iubi.
Cine dracu' o mai văzut
Verd'eață c-o floare albă
Și la soacră noră dragă?!
Numa floare mohorâtă,
La soacră nora-i urâtă.
Mnireasă, păruțu tău
L-o pus popa sub fait'eu
Și sub zad'ie mohorâtă
Ca să duci lumea urâtă.
Să t'e hi lăsat ca mine,
Cu păruțu' sub t'ept'ine,
Cu mult îți era mai bine.
Mnireasă de-amu-naint'e
Căările ți-s oprite,
Numa tri ți-o mai rămas:
La fântână după apă,
În grădină după ceapă,
Și la mă-ta câteodată
Și-atunci amândoi deodată.

Mă întorceam la mnire:

M-aș întoarce la dreapta
Să-i văd la mnire fața.
Și tu mnire, struț de flori,
Ai ieșit dintre feciori,
Ai intrat în cununie
Și ți-ai cuprins o soție
Tăt pă trai și pe vecie.
Și-i cina cu soția,
Pă părinț tu-i vei uita.
Țăpă struțu' focului
Și drăguța dracului
Că nu-i călca rât uscat,
Nici nu-i mere sara-n sat;
Nu-i călca rât cu flori,

Nici nu-i mere-n șezători
C-ai intrat în cununie
Și ți-ai cuprins o soțâie
Tăt pă trai și pe vecie.

Apoi te-ai întors la nănași:

Iară zâc, iară mă-ntorc
Cum să-ntoarce frunza-n plop
După lună, după soare,
Cătă cinstitul nănaș mare.
Cinstită nănaș mare,
Te-aș ruga să t'e scoli în p'icioare
Să t'e văd cât ești de mare
Că d'e când tăt nănașești
Ai avut vreme să crești
Că numa amu d'e vo tri ai
Nu te-ai văzut d'i pân scai.
Iar d'e nu t'i-i supăra,
Peste masă m-oi pleca,
Mâna cu nănașu-oi da
Și frumos l-oi întreba:
Să-mi spui drept și veselos
Înt'inat-u-v-am frumos?
Nănașu-o făcut din ochi
Că i-am înt'inat frumos,
Nănașu s-o supărat
Că nu frumos i-am înt'inat.
Frunză verd'e și una,
D'e toți nu poci asculta
Că pé rău vreț a mă purta.
Că și cât m-ați tot purtat,
On păpuc tot mi s-o spart.

Apoi ziceam la socăcițe:

Iară zâc, iară mă-ntorc,
Poruncim la socăciță
Să ne-aducă t'isăliță,
T'isăliță și halușt'e
S-astupăm gura la drușt'e.

Și cu cât nu ne-om ajunge,
Sunt vecini ș-or mai
aduce.
Rămâi gazdă sănătos,
C-ai ajuns Crăciun frumos.
Și găzdoia vesăloasă
C-o ajuns ziua frumoasă.

*De la Ileana Drăguș, 74 ani,
Sighetu Marmației*

La mijlocul cerului

49.

La mijlocul cerului
Este un pom al Raiului.
La poale-i împoleit,
În mn'ijloc îi zugrăvit,
În vârșuț într-aurit.
Da' acolo cine șede?
Ședu-și două rândunele
Împletindu-și lumn'inele,
Lumn'ini galbine de ceară
Să să vadă păste țară.
La curțale lu' Crăciun,
La curțale lu' Crăciun,
S-o născut un Domn
Preabun
Care este tinerelu'
Strălucește ca ș-un stelu'
Jâdzî că o auzit,
Doi soli mari o și trimăs.
Solii iute că o mârș
Și-napoi s-o și întors.
Spuneți, văzut-ați ori ba?
Ba noi că nu l-am văzut
Ca la El n-am străbătut
De fumul tămâilor,
De para focurilor,

De glasul înjerilor,
La Nașterea Domnului.

Ș-o oală mare d'e poame
Că n-o putut hori d'e foame.

*De la Ileana Drăguș, 74 ani,
Sighetu Marmăției*

Pă drușt'ele mnirelui le-ai mai ocărât că erau d'e la mnire. Tre-
buiiau să horească, când sosău după mnireasă, drușt'ele. Apoi le
mai atacai. Iară zâceam la socăcițe:

Înainte aștor curți

50.

Înainte aștor curți
Sunt trei rânduri de pomuți.
Înainte pomn'ilor
Șede Doamna curțâlor
C-un pahar galbân în mână
Tăt închină și sust'ină.
Pă toarta paharului,
Scrisă-i raza soarelui.
De unde țân'e cu mâna,
Scrise-s raza și lumn'ina
Și de unde bea din el,
Scrisu-i un luceferel.

*De la Ileana Drăguș, 74 ani,
Sighetu Marmăției*

Este-un strat de busuioc

51.

Este-un strat de busuioc
Cu cărare pe mn'ijloc.
Dar cărarea cine-o face?
Tot bouțu` cu cernuțu`.
Ce ne-aduci, bouț, în

Socăciță haida-ncoace
Ce-ai făcut nimnic nu-mi place,
Colacii i-ai copt în șură,
Tăț mi s-o legat d'e gură.
Mâncările nu-s sărat'e,
Nici îs fript'e, nici undate;
Nici îs fript'e, nici nefript'e
Ce ni le-ai pus înaint'e?
Iară zâc, iară mă-ntorc
Cum să-ntoarce frunza-n plop
După lună, după soare,
Cătă cinstitul taroste mare.

Apoi înt'inam la starostele mnirelui că eram t'emătoare și nu mi-
am ciufulit starostele meu:

Să trăiești taroste mare
Și cu ață la pt'icioare,
Pune-n pahar băutura
Și nu face-atâta gură.
Ciudă mni-i și-mi ești urât
Că tare târzâu ați vinit,
Să hi vinit mai d'iminecioară
Ca dup-o fată fecioară.
Așa-ți vinit la ujână
Ca dup-o babă bătrână.
Batăr c-ai întârziat,
Pă obraz nu te-ai spălat,
Păru' nu l-ai t'eptănat,
Ai vin'it bujăd d'e somn
Aici între atâta om,
Pă la ochi tăt ești urdori,
Pă la gură mnicăciori.

Starostele râdea. Da am pățat o dată în Plopt'iș c-o zâs cătă mine starostele:

Nu tu erai pân Plopt'iș
Și-ai umblat cam lăturiș
C-on coș mare d'e nuiete
Și gând'ei că umbli-a cere?!

coarne?
Legănuț de păltinuț.
Da-n leagăn cine-i culcat?
Fiul Maicii-nfășat
Cu fâșie de mătasă
De la Maica Împărăteasă.

*De la Ileana Drăguș, 74 ani,
Sighetu Marmăției*

Apoi iară zăceam:

Cucuruz cu frunza-n sus,
Ține mint'e ce ți-am spus
Pă când om ieși afară
Să nu dăm la vorbă iară.
Frunză verd'e busuioc,
Haida, staroste la joc.

Apoi ieșea și-ți zicea cet'erașu' o învărt'ită și jucai cu starostele.
Fata trebuia să strige:

Ori mă joacă mai cuspori,
Ori mă dă la t'emători!

Apoi chema on t'emători și te juca, acolo între mese. Apoi strigai:

T'emătoriu m-a juca
Mai cuspori ca dumă-ta.

Apoi am pățat că juca mai bine starostele ca t'emătoriu.

Jocu miresei

Când işă la jocu' mniresî, două t'emătoare trebuia să steie dinco' de masă, două dincolo și dădeau câte on pahar d'e horincă la cei care jucau mnireasa când puneau banii. T'emătoarele trebuiau să nu leșă pe nime care pun'e bani, să nu béié horincă. Starostele era acolo și tăt umplea pahară. Trebuie să ai grijă de

Noi umblăm a colinda

52.

Noi umblăm a colinda
De la o casă la alta.
An Nou fericit
Și-ntru mulți ani să trăiți.
Noi umblăm să împlinim
Oabiceaiu' din bătrâni,
Ref.
Noroc bun, frate creștine,
Că zânim din nou la tine.
Ref.
Am zânit și-nt-aiest an
Că ți-s frate, nu dușman.
Ref.
Slobozi-ne gazdă-n casă,
Că ne ninge și ne-ndeată,
Ref.
Noi gătam colinda noastă,
Voi gândiț la plata voastă,
Plata noastă nu-i nemnică
Numa' o litră de horincă.
Ref.
Și la anu' om zâni
Numa' dacă ni-ți pofti.
Ref.

*De la Ileana Drăguș, 74 ani,
Sighetu Marmăției*

Umblă Maica pă pământ

53.

Umblă Maica pă pământ
Din casă-n casă întrebând,
N-ați văzut pă Fiul Meu?
Bis
Ba noi, Maică, l-am văzut
Bis
Numa' nu l-am cunoscut.
Fiu-i leznă de-al cunoaște
Căci pe Sfântă fața Lui,
Scrisă-i raza soarelui.
Bis
Deasupra pă umerei,
Scriși îs doi luceferei.
Bis
Mai în jos, pă la brățele,
Scrisă-i luna cu tri stele.
Bis
Ba noi, Maică, L-am văzut,
La curțile lui Pillat
Răstignit p-un lemn de
brad.
Maica o-nceput a plânge
Ș-o vărsat lacrimi cu
sânge.
Soarile s-o-ntunecat,
Luna-n sânge s-o
schimbat.

*De la Ileana Drăguș, 74 ani,
Sighetu Marmăției*

om, nu cumva să puie banii și să nu-l servești c-on pahar de horincă. Altu béié, altu cuștulé și zăcea: Să aibă noroc! Nănașii și mnirile stăt'EAU după masă. Prima dată o jucat nănașii și nănașile apoi se așezau pă laiță după masă. La urmă o juca mnirile. După ce o juca mnirile, n-o mai juca nime. Jocu' se făcea în șură ori afară pe câmp. Când era umăt, cam în șură se juca.

Am fost în Bloaja o dată, apoi striga niște femei la jocu mniresî:

Mniresucă cu cunună,
Să cunoașt'e că-i hi bună.
Nici mă-ta n-o fo ră,
Numa să hii și tu așă.

T'emătoarile trebuie să hie la îndemână când juca mnireasa. Jucam de 2, de 3 ori cât'e-o t'emătoare mnireasa. Să nu o leși să steie până vin'é cineva să o joace. O învărt'itură încoace și una încolo, era o melodie specifică la jocul mniresî.

După jocu mniresî, băgai pă ceialalți nuntași în casă. T'emătoarile și starostile trebuiau să baje omini în casă. Care cum işă din casă, méré și juca mnireasa. După ce o juca mnirile pă mnireasă, vinéu în casă și numărau banii cu nănașii.

Plecarea la casa mirelui

După ce numără banii, méré cu mnireasa la mnire. Juca vo 2-3 jocuri la mnireasă și mai juca și la mnire că avé 2 păret'i de muzicanț. Fiecare pereche avé: on primaș, on contralău și gorduna. Când viné după mnireasă, viné cu ceterașii lui. Vecinii mniresii rămânéu. Care o vinit cu mnirile, méré cu el, care o fo de-a mniresî rămâneau acolo și mai jucau vo 2-3 jocuri.

Când soseau cu mniresa la casa mirelui, trebuia să iasă soacra cea mare înainte c-o oiagă d'e horincă să-i înt'ine la mnireasă. Așă o primnea. Și o săruta. Era și soacre mari la care le-o fo urâtă nora și n-o vrut să o ieie, apoi nu o vrut să iasă. Asta însemna că o ciufulit mnireasa. Îi era rușân'e la mnireasă că nu o primneșt'e. Horéu la soacra cea mare:

Bucură-te, soacră mare,
Că-ți aducem noră tare,
Noră tare de-ajutori

Să t'e-mblăt'ea d'e cupt'iori
Și d'e vatră cât'eodată
Când îi hi mai supărată.

Soacră mare ieși în prag
Ș-arată-mi cine ți-i drag.
D'e ți-i dragă mniresa,
Hai, sărută-i gurița;
D'e ți-i mai drag mnirile
Hai, sărută-i buzăle.

În Șișești, când am fost t'emătoare, vindeau colacu la t'emători. Ne dădea la fiecare câte un colac, da unu l-o vândut. T'e târguia cu t'emătorii. Ceréi pă el mai mult. Apoi cum ai căzut la târg. T'emătorii dăd'eu banii la t'emătoare și cu banii ceia jucau t'emătoarele mniresa. Fiecare fecior o chema pe fata cu care povestea să margă cu el "la colac".

La mnire acasă să termina petrecerea duminică noptea. Apoi să culcau, să hod'ineau tăț.

Răspunsu'

În ceie zî, la amniazăț, la mnire acasă, începea răspunsul. Trebuia să meri cu coșarcă, c-o oiagă d'e horincă și c-orice prăjituri în ié. Așă era obiceiul dacā ai mārș "în răspuns".

T'emătorii și mnirile méré după nănași și după socri atunci luni, înainte de amniazăț. Să puneau 2 feluri de mâncare: resteuță și curet'i umplut sau guiaș, în loc de resteuță. Atunci era și *Jocu găinii*. Avé găină și soacra cea mare și nănașii. Și să juca găina. Îi puneam ban în gură și era găina gătată, înt-on coșârneu și cu prăjituri pă lângă ié, făcută cu pene, cu hârtii și mărgel. Avea făcute din aluat așă mânânțale, coapt'e în oloi și le înșira pe ață și la găină de-a grumaz cât'e 2 șiruri de mărgel. Hoream la Jocu găinii:

Săracă găină sură,
Ieri erai pe după șură
Ș-amu ești cu banii-n gură;
Ieri ai fost pă după casă
Și-amu ești la noi pă masă.
Vai săraca nănașă,
Tăt ne-a cere găina

**Colecția DUMITRU
ȘOVAGO**

**Orații de nuntă din
Rus**

La spartul nunții

54.

Sosit-o vreme de ducă
Și pă deal ca și pă luncă;
Sosit-o vremea de mārș
Și pă luncă și pă șes.

55.

Talpa căsii nu-i bătută,
Voia gazdei nu-i făcută.
Voia gazdei face-om,
Talpa casei bate-om.

56.

Eu pă care l-oi tăié,
Numa lapte dulce a bé.
Nici de-acela n-a poté
C-a bé laptele pă gură
Și-a ieși pă tăietură.

57.

Nu mă tem și nu mă tem
Numa' de cuțat de lemn.
Și-a zini și-aceie vreme
Nici de botă nu m-oi
teme.

Da mai tare mi-i gându
Să i-o dau la nănașu
Că nănașu-i negricios
Și ne-a mulțăm'n'i frumos.
Găina-i cu 9 pui,
Nănașu-i numa cu-a lui;
Găina-i cu 9 ouă,
Nănașu-i numa cu 2.
A găinii-s cocoșât'e
Și-a nănașului zbârcit'e.

58.

Eu pă care l-oi atinje,
Numa lapte dulce a linje.

Api rād'ea lumea că îi ciufulei pă nănași horindu-le. Nu să supăra
nime. Erau 2-3 fet'e care știéu hori la găină.
Am pățat în Unguraș o dată când am horit la nănașă:

Frunză verde d'i pă rât,
Nănașa s-o păcălit
C-o gândit c-o prins puicuță
Ș-o luat cocoș cu puță.

59.

La mine acela să saie
Care n-are clăi de paie
Și nici prunci ca să să
spaie
Când oi méré pă bătaie
Că-l fac paie vâlvătaie.

Noi am zâs s-o ciufulim pă nănașă. Apoi ié d'e după masă o zâs:

Frunză verd'e d'e briboi,
Puța v-om da-o-napoi!

Apoi ne plăt'é, da găina era a lor. Nouă pânce jucam n'e dăd'ea
bani. Nănașii stăt'eu în picioare după masă.

60.

La mine acela să sară
Care n-are clăi p-afară
Și nici cruci ca să să
spargă
Când oi mé la el pă poară
Că l-oi face foc și poară.

Prinderea de fărtaț

Tot în răspuns să prind'eu fărtaț și surate. Vorbeam di-
nainte cu care eram pret'ină că vrem să ne prindem surate. Băr-
bați zăceau că-s fărtaț de cruce. Surat'ele și fărtați is nișt'e pret'ini
mai deosebiți, să ajutau. Și când moare unu dintre ei, să ieu iertă-
ciuni d'e la fărtaț. Dacă n-ai măs în răspuns, te-ai prins până a nu
méré cu mnireasa, da de obicei la mnire acasă să făcea, la răspuns.
Trebuia să încrușizezi mâinile așa după cot și ai băut horincă și-
n asta lătore și-n ceielaltă. Apoi să sărutau și-și dădeau colacii.
Mnirit'eii își dădeau colac și dacă ai dus și tu colaci, le-ai dat

atunci ca răsplată. Dacă nu aveai, i-ai dat altădată.

Mai era obiceiul de a-i plăti pe nănașii de botez și pe moașă. Anunța starostele și t'ema starostele t'emătoarele să răspundă colacii. Zăcea starostele: Să vie slujitoarele înălțat'ii împărăt'esă să-ți ieié plata. Răspund'eu colacii. Apoi o t'ema pã moașă și-i dăd'é colac, care o fo moașă când s-o născut mnireasa sau mnirile și nănașii care i-o bot'ezat. Și d'e nănașu d'e bot'ez trebuia să t'e plătești. Le răspund'e starostele că-i răsplat'ește cu haine și c-on colac, colac trebuia neapărat. Mai puneau și orice bani pã colac. Da banii i-o fo dând înapoi la mnirit'ei.

Spălatul nănașilor

Spăla nănașii pã mânuri la urmă, așa până-n ziua, până mai era încă vo câțiva omini. Și juca pã lângă nănași. Să așezau nănașii pe 4 scaune ce se puneau prima dată spre răsărit. Mnireasa spăla nănașii și mnirile nănașele. Trebuia să-i speli cu puțină apă așa din vârful capului, cu amândouă mâinile, până pe brațe și iară îi șt'erjé și-i sărutai. Apoi roteau scaunele către apus, în formă de cruce, să puneau scaunele câtă tăt'e lăturile (părțile), dar către răsărit întâie. Îi săruta întotdeauna când găta de spălat și îi șt'erjé care cu ce făcé: ștergură, sarvet'e. La fata mea cea mai mare i-am făcut sarvet'e împ't'istrit'e pentru fiecare nănașă. Când ai gătat d'e spălat, le-ai înt'inat cu horincă, i-ai sărutat și le-ai lăsat sarvet'ele la ei în brață.

În timp ce se spălau nănașii, jucau roată feciori, fete, femei etc. Făceau roată pã lângă ii. Ceterășii ziceau "joc mare". Apoi strâgau feciorii:

Vai d'e mine ce nănași
Gând'ești că-s de la oraș
Și nănaș-a-i frumușé,
Nu mănâncă carne ră.
Să cunoaște pã făptură
Că trăiește cu friptură;
Să cunoaște pã obraz
Că trăiește cu vin ars.

Să trăiești i nănaș mare
Și cu hin'ii dumnitale
Să porți pană de păun,
Să botezi și să cununi.
Să mă cununi și pe mine

61.

Temnicioară, temnicioară,
Știu că n-ai fost
domnișoară
Ca să trag în tine o vară.

62.

Temnița de la Aiud
Pentru mine s-o făcut.
La rușteii temniți,
Mi-o rămas biți gubii.

63.

Temnița-i cămara mé,
Aseară am ieșit din ié,
Pã mâni sară iar oi mé.

64.

Păsărică din Ardeal,
Ce tăt zbori din deal în
deal?
Mai zboară și între vâlcele
La streășina mândrii mele.
Îi găsi-o adormită,
Las să doarmă liniștită.
Las să doarmă, să aivă
somm,
M-o făcut din om, neom.

**Colecția VASILE
TENTIȘ**

D'e m-a lua oricine.

Nănaș mare tăt aș hi,
Numa nu m-aș cheltui.

**Orații de nuntă din
Șișești**

Mireasa

Mai era obiceiul de a i se lua balțu la mnireasă. Noi fét'ile horém câtă vreme on prunc îi lua balțul la mnireasă. Era cusut d'e cunună balțu, era prins cu copcii mici. Apoi nănașile îi puneau zad'ie pă cap. Zad'ia era cumpărată de ele. Până îi luau balțu și-i puneau zad'ia, fét'ile horéu:

65.

Naltă-i mândra și subțire,
Drăgălașă la iubire;
Naltă-i mândra ca secara,
Frumoasă ca primăvara.
Genele, sprâncenele,
Stau ciorchin ca florile.
Ochii negri mi-au fost
dragi
Că-s frumoși ca și doi
fragi.
Crescute vara-n pădure
La umbriță, la răcoare,
Nearse de pic de soare,
Sprâncenele amândouă
Parcă-s picături de rouă
Și așa de frumușele
Se miră lumea de ele.
Și guriță ca la ea
Nu găsești la nimenea.
Numele-i este codană,
Mândră ca o Cosânzeană,
Frumoasă cum nici nu sunt
Crăiește pe-acest pământ:
Cu părul lăsat în vânt
Și cu pleoape de argint,
Soață bună și frumoasă,
De azi să o ai în casă.
Ce zici mire, nu-i așa?
Sărut-o și vei vedea.
Tu, mireasă, miresucă

Ié-ți mnireasă zadia-n cap
Și-ți grijeșt'e d'e bărbat
Să nu margă sara-n sat
C-a vini cu capu spart
Ș-a mânca carn'e d'e miel
Ș-a veni cu dracu-n el;
Ș-a mânca carn'e de rață
Ș-a vin'i cu dracu-n mață.

Mnireasă, cununa ta,
Cum om da-o de-a dura.
Unde-a sta cununa-n loc,
Răsări-u-a busuioc
Să poart'e feciorii-n clop
Și să-l poart'e pă la joc.

Apoi să juca "cele douăsprezece". Mnireasa juca cu nănașii și mnrile cu nănașile. Apoi le schimba. Douăsprezece răstimpuri avé, 12 melodii, 12 bucăți de joc trebuia să zică, da scurt'e le zicea. Api mai jucau și alții, nu numai nănașii. Apoi tăt aveam grijă să nu nimeresc cu care joacă rău că era tare lung. Apoi zicea fecioru: "Mărie, juca-om cele 12? -Apoi om vid'e!", ziceam de nu-mi plăcea. Starostele număra: amu-s 9, amu-s 10..., să nu cumva să înșele ceterașii că acele trebuia să le plătească nănașii la muzicanț. Starostele avea grijă să nu zăcă mai puțâne. Cu acele s-o încheiat nunta. Să zicea: "Stăi, nu méréu acasă până om juca cele 12!" Așă îi auzăi pă oamini: "Stăi, până om juca cele 12, îi mult!".

Spartu' steagului

La o săptămână după nuntă, să făcea "descusutu' steagului", atunci să spărjă steagul, "Méré m, zăce, la spartu' steagului!" Atunci t'ema nănașii pă omin'ie. Mai méré și orice fét'e, niamuri. Amu fac aici la noi duminica după-masa. Să adună nănașii cu apropiații și să pune on mnez de masă. Da' atunci era la o săptămână. Aceie botă era bota satului, așa d'e vo 2 metări.

Colecția familiei Făt din Șurdești

De ți-a fi bărbatul rău,
Fă-i haine din lipideu
Și izmene dintr-un sac
Și de-a zice că nu-i plac,
Dă-i cu ele peste cap
Și le coasă mânântăl
Cu funea de la vițel.

Mire

66.

Trandafir verde, frunzos,
Tânăr mândru și frumos,
Are ochi ca murele
Și obraji ca soarele,
Ochii-n cap îs vulturești,
Cum îl vezi îl îndrăgești.
Uită-te la trupul lui
Ca bujorul câmpului,
Frumos ca el nimeni nu-i.
Buzele, picur de sânge,
Când îl vezi inima-ți
plânge.
Floricea de pe vale,
Mirele îi harnic tare,
I-a ieșit norocu-n cale;
Mirele-i harnic și bun,
I-a ieșit norocu-n drum.
Bobocel de trandafir,
Subțirel de aur fin,
Rozmalin verde-nflorit,
Numa că trebe iubit.
Ce zici, mireasă, nu-i așa?
Sărută-l și vei vedea.
Poți să fii mire voios
Ți-ai luat ce-o fost frumos,
Ți-ai luat floare de crin
Să vă fie traiul lin,
Traiul lin și cumpătat,
Să nu iasă vorbe-n sat.